

גילי והשונית הכחולה – מה הקשר לקיימות וזיהום החופים והים?

מאת איריס ארגמן | איורים: מורן ברק

הספר "גילי והשונית הכחולה" מספר שני סיפורים:

"גילי והשונית הכחולה" הוא המשכו של הספר המוכר ורב המכר "בכיסים של גילי". בספר הקודם, גילי מצא והחביא בכיסים שלו "מציאות" ברחוב ובשכונה והפך כל אחת מהן למשהו אחר: השרוך הפך לזנב של אריה, הפקקים לקונכיות והעלה לכנף של פיה.

בספר ההמשך "גילי והשונית הכחולה", גילי ממשיך לאסוף חפצים אבל הפעם בחוף הים. בשונה מהספר הקודם, הוא אוסף עצמים וגם בתים וצמח (אצה) ומביא אותם לחדר הפרטי שלו. גם בספר הנוכחי המציאות והדמיון מתערבבים ויוצרים עולם פנטסטי, ובחדר של גילי נוצרת אט-אט, מכפולה לכפולה לאורך הספר, שונית מופלאה. כלומר, מהפסולת והגרוטאות שגילי מוצא בחוף הים הוא יוצר עולם קסום ובר קיימא.

בשני הספרים גילי יוצר משהו חדש מהמציאות הסובבת אותו, החפצים שהוא מוצא משנים את ייעודם ואת אופיים המקוריים, ומעניקים לו ולקוראים מרחב יצירתי שמאפשר לעוף על כנפי הדמיון.

גילי בוחן את הגבולות בין הדמיון למציאות, בודק וחוקר את העולם ומתרגם את תגליותיו ומציאותיו בהתאם לעולמו הפנימי העשיר ורב הקסם.

בד בבד לצד הנרטיב הראשי, שבו גילי מוצא דברים והופך אותם ביצירתיות רבה לדברים אחרים שמרכיבים יחד עולם אלטרנטיבי בחדר שלו: שונית פלאית, הספר מציג לקוראים את נושא זיהום הסביבה הימית.

התחלתי לכתוב את הטיטות הראשונות של הספר בימי הקורונה, בשעה שטיילתי בחוף הים שהיה ריק מאדם. הבחנתי ביצורי ים שנפלטו אל החוף ללא רוח חיים, וגם בהרבה פסולת: מכלי פלסטיק, חבלים מרשתות דייגים, מצופים ועוד.

הרעיון לכתיבת הסיפור התחיל מהאובייקט המצולם בתמונה הזו – מכל פלסטיק גדול שנפלט אל החוף וניצב כפסל סביבתי. באופן מפתיע, המכל השתלב בנוף, ונראה שהוא מתקיים בהרמוניה עם הכחול של הים, מתמזג עם הטבע הימי. מובן מאליו שזוהי בסך הכול ראייה רומנטית של הרס הטבע בים ובחוף הים. בעולם המציאותי מכל הפלסטיק הוא פסולת שפוגעת באיכות המים, פוגעת בדגים וביצורים החיים במצולות.

גילי אוהב ללכת לחוף הים, לבנות ארמונות בחול ולאסוף צדפים אבל, למרבה הצער הים והחופים מזהמים מאוד, הם לא נקיים כפי שהיו פעם – כמויות גדולות של שפכים ופסולת מוצקה ובלתי מתכלה מוצאות את דרכן אל הים. השפכים והפסולת הזו נקראים "פסולת ימית", והיא כוללת שקיות ניילון, רשתות דייגים, כלים חד-פעמיים, צעצועים שנסחפו מהחוף, שפכים שמזיקים לבריאות האדם, החי והצומח ודליפות של חומרים מזהמים כמו נפט. כל אלה מזהמים את הים ופוגעים בבעלי החיים ובכלי השיט. זאת בעיה חמורה כלל עולמית. בעלי חיים ימיים נפגעים מהפסולת הימית – חלקם מתבלבלים בין מזון לפסולת ונחנקים, אחרים מסתבכים ברשתות או חבלים, והחומרים המזהמים פוגעים בחיות ובשוניות האלמוגים (השוניות מאבדות את צבען והופכות ללבנות). גם כלי השיט ובני האדם נמצאים בסכנה, כאשר המדחפים או השסתומים של האניות והסירות נסתמים בניילון או ברשתות שנסחפו לים.

איך כל זה קשור לסיפור?

גילי מוצא מצוף של רשת דייגים והופך את החפץ לצב ים שאולי הסתבך ברשת דייגים או אכל פסולת ימית, גילי מוצא בקבוק פלסטיק גדול ובעיניו זה לוויתן גדול ובלע כמויות גדולות של חומרים מזהמים שמסכנים את חייו או נסחף אל החוף, גילי מוצא חבלים שנפלטו מאונייה או מסירת דיג ורואה בה בתיים סקרנית שרוצה להכיר את העולם שמחוץ לים. את כל "המציאות", הוא לוקח לחדר הפרטי שלו ומהם נבנית שונית צומחת וצבעונית. אם נתבונן באיורים הנפלאים של מורן ברק נבחין כי במקומות שונים הוא השתמש בחפצים אמיתיים, כלומר יצר בטכניקת רדי מייד (הוא השתמש באובייקטים או בחפצים יומיומיים ויצר מהם אמנות). הספר הזה מציע שני דברים בתחום איכות הסביבה: א. תהיו ערים לזיהום הנורא של הים וחופיו ולהרס אוצרות הטבע שבהם. ב. מכל פסולת אפשר ליצור משהו שהוא בר-קיימא: לאסוף ולמחזר, לנקות ולשפר.

